

TARN TK polgaş
Profes Töp cöwyleli-
nin organy

"ШН" solunga piziderlinin örtlee:
Xuuzunda pizidkilerge:
1 cilda . . . 5 a.— 3 ajda kudu
6 ajda . . . 3 a.— pizidişkin
3 ajda . . . 1 a.—80 albas

Solun pizidder erler: Töp xarizaa kontor, oon
kodaa salawrlary polgaş postacylarga pizider.
Alaan polgaş yletpyr
cerleringe
1 cilda . . . 8 akşa
6 ajda . . . 5 akşa
"Şen" solun redaksyynas adrezi: Kyzyl-xooraj,
Revolus şaly. Setinlin kudumczu paşyn № 2.

1936 cылдын
Sentabr 12 xynynde
suboda № 71 (572)

TARN-nyň organizastarynyň azy-agyjn xynaanyň polgaş bilet solaanyň tynneli

(Egezi № 70 (571))

3. Nam kezigynneri pottaryň politiktik polgaş tehniki piliin pedider, solun parlalga cagylgazyňa murnukuzundan ы-akta arttyk kirzir turar, po tugajynda pygy cagylga 5062 kezek, cok polza, 142 kezigyn cagylga cok polgan ыleretken. Nomterter polgaş cagaan solunna ыlgarga:

"Şen" solun . . . 2335 cagaan
"Areve şen" solun . . . 931
"Xostuq arat" . . . 1116
"Cazaktyn kol medeezi" 524
"Purungaar" solun . . . 73
Taştakky solunna . . . 83

Solunna cagaan ы ar kerge polza, paza-la ыndyq koncuq paza ы eses ter polur. Po tugajynda kozuunna ar kerge mnydyq poor tur:

kezigyn- solun azy- ner sanь caga- da ny kezig- ynner			
Parbьn-xemcik	1303	1275	322
Cöen-xemcik	1208	987	262
Uluq-xem	1302	1077	356
Tees-xem	424	424	133
Kaa-xem	105	—	69
Pil-xem	218	232	140
Tozu	170	255	80
Tere-xel	—	10	7
Tandy	161	196	56

Kozuun-kozuunna ыlgar kerge, solun cagylgazyň talazy-pile eske kozuunna Parbьn kozuunna nam organizazь picci aşkan. Ekki turalyq azyga kezigynner kirzir talazy-pile Uluq-xemniñ nam organizastary azyr turar. ыndyq polza-taa, camdyk öregelerde 2-3 kezigynner par ter podar kerge, solun cagylgazyň sanь kudu ter polbas, xarьn uluq cediişkin ter sanaar polza coguur. Solun tepter cagylgazyň talazy-pile uluq cetpes cybe xarьn Kyzyl-xoorajda. Cyl teer polza, Kyzyl-ta turar kezigynnerin uluq nuruuzu orus sostyq polza-taa, SSRE-niñ solunna cagьr alьr koşkak coruktu aytkan tur.

4. Namnyñ po azylyñ corudar öjde kezigynnerin pottaryň azylyñ corudarda engiñ conga kajь xire ыlegerliq polganь ter kerge, kolduunda kezigynnerin malyñ özyldzi, kesken sigeni, taraan taraazь engiñ arattardan pedik poor turar ыleretken. Kezigyn eştarniñ kezip algan sigeni, taraan taraazь, kaza-xoraazь polgaş pizik piliir 82,4%, paza mal-maganьny azaalgazь, cut-cura-gaj-pile xyeziri polgaş malyñ özyldzi eske engiñ conda ыakta arttyk ыlegerliq poor turar ы namnyñ azylyñ xynaar polgaş bilet soluurunun azyly to-dardьr kergysken. Kezigynner-niñ malyñ özyldzi mnydyq polgan:

	1935 c.	1936 c.	Өскөн xuuzu
Parbьn-xemcik	86.151	96.444	11,4
Cöen-xemcik	61.673	73.115	18,6
Uluq-xem	58.137	65.136	12,0
Tees-xem	28.072	33.546	19,5
Pil-xem	5067	8975	79,1
Tandy	6130	6996	14,1
Kaa-xem	4430	4927	11,2
Tozu	4119	4724	14,9
Kattyşkaş	253.779	293.863	15,9

Po coruk-pile pir tömej nam kezigynnerin tarlygazyň şely polgaş eske-taa azyly engiñ arattardan ekki poor tur. Po coruk-cyñ tur tur teer polze,

nam kezigynneri polza, ana-la arat eses, arat conun murnakь kezee polur cybe ter sorulganь ulam-na pilip, politiktik medereli özyr, murnakь coruun xer-ek kьrnga kergyskeni todargaj tur.

5. Namnyñ azy-agyjn xynaaldazь polgaş bilet soluuskunun azylyñ corutkanyñ soonda xynaar kerge, nam organizastary politiktik talazy-pile murnundaazьndan ыakta pedij pergen polgaş ARN TK-nyñ 2 tugaar onza plenumundan ajttьr kaa namnyñ kol şugumun kyssedip, TK prezidiumyn teskindir şy-ы cьskaalyr algan paza namnyñ sangьs evi moon murnundaazьnga podaarga, koncuq-la pьzьr turar ыleretken polgaş pistin namnyñ Komunistyq Internasionaldan podunun kyzeer ergeliq salьr namь kьldьr xyleer al-ganь koncuq medereldiқ pilip turar cyyl par tur.

TARN Kominternanь udurtulgaзь-pile coraazь, Uluq SSRE-niñ cyzyp-raazьn tuzalamcьzьnga tajangazь, Tьwanь iştinde feodalizmnyñ talazyñ ereştiқ tur tьrttyr, TAR-nyñ azy-agyjnnyñ kyzyn, xamьktyñ murnunda mal-dьn azylyñ xunun polgaş xej nittiniñ sonurgalynga tajangazь, ulam-na pedider. Imperializmge polgaş feodalizmga udur nasional revoluzun tujulunga cedirip, TAR-nyñ tuskaj togunnaar ыlam-na pьzьdьr, kapitalistьq eses oruktar ajaar xegzyrynyn suur-un peletkeer xyreşti corudar ter, nam, cazaktyn yndezin politiktik şugumunga taarьşpas, udurlangan, eskeer xazьjty pergen sangьs-taa nam organizazь cok. Pygy nam podunun Töp komitedinge koncuq ыnak, onu tes-kindir xyreeler algan, ol şugumnu kajnaar-taa xazьjtyr ideget-ter tьrttyr polza, eres xarьnyñ peeringe pelen polganь ыleret-ken.

6. Nam organizastarynyñ azy-agyjnnyñ xynaaldazьn corutkan azy po tugajynda cetpes azyldarnь paza ыleredip kergysken. ыlerettingen cetpes azyldarnь tor-cular cugaalaarga:

Nam kezigynnerin azy-agy-ыñ polgaş malyñ paaş sanь ar kerge, arat conda eleen pedik polgan, maly 1935 cылда am 15% өскөн, ыndyq polza-taa, nam kezigynnerin maly өскеş, arattarnь malyñ paaşyn nem-espejin turar coruk polza, pistin namnyñ cetpes azyly polur tur. Cyge teerge, namnyñ murnunda sorulgaзь karacangьs nam kezigynnerin azy-agy, kultur mederelin öyledir teer eses, tus orannь iştinde arat conun pygy azyly-agy, kultur coruduşkunun cemdik eses tenge toldurar teer xyl-elgelioq polgaş. Ystynde aytkan coruk polza, namnyñ cedimce cok azylyñ paza kergyskeni ol poor tur.

Nam kezigynnerin polit. cьr-ьdьşkьnyñ pedider tuskaj namnyñ pelygynnerin turguzar tugajynda kozuun töp cerleri-pile Kyzyl-dan kadьna, koncuq koşkak. Töp komitetin 4 tugaar plenumun ajttьkanь jozugaar cьr-dьşkьnyñ xuralь, nomculga xuralь, pelyk-pelykter olurgul-aaz tajьlyrlazьr xural corudup turgazь polit. cьr-dьşkьnyñ cor-udar uzurluq tep todargaj ayt-ьşkьnyñ nam organizastaryn-

ыñ uluq nuruuzu kyssetpejin turar tur. Po coruktun cылda-ganь-pile nam kezigynnerin cam-dьktarь namnyñ sorulgaзьn pil-ves, aarьlyq cyyl yndyrer, arat conun angьzьnyñ tajьnnarь-pile өmeerlezir, kezigyn eses arattardan ыlgaba cyyl kajь кө-ey poor ыlerettingen.

в) Namnyñ pьzьq curumun tutpas, podu nam kezigynny polza-taa, uk organizazьn тоoвaс, menl cagьr cyyl par eses ter podanьr, ana-la ala cagaar cy-be-pile tömej, curum sagьlga ter cybe pilves-toovas kezigynner көey ыlerettingen (4 cылда xural-ga kelween, tadьlyrьn perween, kezeede araga ыzer, alьr-ьkьrş kьlyr, azyly taqьzьrga тоoвaс, oor-suk kьlyr polgaş angьnyñ tajьnnarь-pile өmeerlezir, peer cyyl көeyji-pile ыlerettingen).

Bilet soluuskunun corudarda, camdyk kezigynnerge cunyn cыл-dagaanь-pile bilet tьvşpaanьl ter ar kerge, yngen kezigynnerin ыnarь ыlden appaar tur:

Angьnyñ tajьnnarь-pile өmeerleşkenner . . . 33 kizi
Yrgylcy araga ыzer, kьrş-c o g u ş kьlyr (xylgan-naarlar) . . . 52
Ekonomnyñ samcьqdalь, oor-suk kьlyrlar . . . 56
Namnyñ curumun sagьvas, xuralga parvas idepej cок-tar, polit. piliin kodyrves-ter . . . 117
Namnyñ taalgazьn тоoвaс, azyldabaar . . . 188
Murnunda tuzaagaş kiirip turgan, am ekki turazь-pile yner teenner . . . 172
Өske cылdagaan-pile yngen-ner . . . 14

Yngen kezigynnerin pajdalьn ar kerge todargaj tur. Cyl teer polza, curum cокtun cылdaa-pile xej kezigynner yngen, oon udaazь-pile ekki turalyq polganьr mur-nar yngyleen polgaş oon soonda idepej cok, poduun polit. piliin pedideri sula teeş yngen-ner poor tur. Po coruk cunь ajttьr tur teer polza, polit. piliş-kin talazy-pile coguur azyly corudup turarь sula polganьny cыл-dagaanь-pile ыndyq janьnyñ coguvas xerekterni kьlyr turgan poor tur.

Po ыrtken namnyñ azy-agy-ыñ xynaaldazь polgaş bilet soluuskun polza, pistin namga pytpes idegetter şurgup kirip al-gazь, namnyñ aldarьn azyqlar al-gazь, podunun xoralьq azylyñ kь-lyr, arat conun xereenge şar-tyk kьlyr turgan idegetterni ыle-retken polgaş camdyk organizas-tarnь kezigynneri arat conun angьzьnyñ tajьnnarь poor feodal-darga өmeerlezir, pezin kon-trrevolustuq pelyqlerge kirzip turgan idegetter namga turganь ыleretken polgaş camdyk nam organizastary pottaryñ polit. pili koşkaktyñ cылdaa-pile ыndyq idegetter namnyñ iştine şurgup kirgen turganь көwejin, ala cagaar ettirip turgan organizastar paza ыlerettingen tur. Po coruktu parьmdalaazь, namnyñ organizas-tary, angьnyñ temisseli am-taa par ter cybeni pilip algaş, polit-iktikь seremcilelin polgaş uran-argazьn tьnzьdar tugajynda, ys-tynde aytkan 33 pytpesterge xol-uşkan kezigyn coraannar todargaj pyzyrel poor tur. ARN TK.

(Ulanьzь şeeligь solunda.)

Moskva, PK (B) N TK-eş Stalinga cagaa

Pistin adawьs, koncuq ыnak ezisib, eş STALIN! Xynnyñ cьlyq xereli ыşkaş telegejnin arat connarьga koncuq amьr cьrgaldьq curttalganь tьpsьr peer tugajynda, Sler podunarnьnyñ cьlyb nazь-nьqarnь paşkь Lenin-pile kadь ol corukka perip kelgeş, Rosija-nyñ 170 milion conunga kulturluq ceccektikь cьrgaldьq curttalganь tьpsьr pergeniñniñ telegejnin arat connarь-pile kadь, Tь-wanьnyñ xamьk malьn arattarь koncuq pajьrlar, LENIN-STAL-INNьN nomnalьn tugusьs kьlyr algaş, poduustun nasional re-voluziustu tiitelgelioq corudarnь xyezir tur-pis.

Faşizmga, kapitalizmga sattьrgan, telegejnin arattarynyñ angьzьnyñ tajьnnarь, irip kalgan ыt-segi, curtta kalgan sarьq kidis, telegejnin cetheri, Trotskij, Zinovjef, Kamenep suqlarnьnyñ kontrrevolustuq pelygymy Slerniñ podunarnьnyñ polgaş Slerniñ-pile kadь azyldar turar Soviet cazaanьnyñ, Komunistьq namnyñ udurt-tukularnyñ tьnynga xora cedirer teeş, podunun pьzar xolun kodyryp turganьnyñ tugajьn tьnyaaş, ol corukka udur kaaş-ka-aş tapkьr xoradaanьnyñ ыleredip turarьnyñ polgaş SSRE-niñ Teedi şygyzynyn Şeriq kolegezinden telegejnin arat conunь ыnak ezi, ada ijezi polur—Slerniñ tьnyar-ce cьlan-teq sojup olurgan, telegejnin arat conunь ыnak ezi Kiroftu ölyrgen ide-getterni cьlca şitkeş, ol şitkeldi pottandьrganь tьnyaaş, TAR-nyñ Kyzyl-xoorajnyñ arat connarь podunun ыdyñ telegejnin re-voluscu arat conunь ыdynga kadьr, xь-xangan tur.

Ыt segi kontrrevolustuq Trotskij, Zinovjef, Kamenepnyñ xoralьq ynyuşkynynge xarь kьldьr moon songaar TAR-nyñ tus-kaj togunaanь, azyly-agьj kulturun pьzьdarьga poduustun ky-zyşyşt ыlam-na salьr, politiktikь seremcilelişti xerek kьrnga kergyzyp, TAR-nyñ kapitalistьq eses orukka ajaar şilcideriniñ xyreeleninge pisti şudurgu kiirip turar Tьwanьnyñ ARN polgaş Cazaan karaawьs ogu-teq kamgalaar-pis ter tangьraqlar tur-pis.

Telegejnin azylyñ arattarynyñ paşkьzь Stalin telgerezin!
Telegejnin xamьk conunь adazь SSRE telgerezin!
Faşistar, olarnьnyñ tuzalakcylarь Trotskij suqlar şeñettiner polzun!

Telegejnin proletar revoluzu telgerezin!
Kyzyl-xoorajnyñ nam, arevenin kattyşkan xuralьndan.

TAR cazaanga polgaş namьnga

Kyzyl-xoorajda nam, areve yyrleriniñ pygy kezigynneriniñ kattyşkan xuralьga, SSRE-niñ nam, cazaanьnyñ paaştьncylarьn ölyrer ter, tizin şalьp kьzanьr turgan—Trotskij, Zinovjef, Ka-menep olarga paaştatkan kontrrevolustuq ak ölyrykylerniñ pa-aştьncylarьn, SSRE-niñ şeriq kolegezinden adьr şitkeniniñ tuz-aajьn tьnyaaş, tus xuraldan pajьrlawь-şaan, TAR-nyñ nam, caza-anga, ыlangьja oon paaştьncylarь eşter—Toka, Cyrmit-tazь, Xemcik-ool Slerlerge tangьraqlaarьnyñ polza, curttun iştinde taştakkyñ kontrrevolustuq idegetterniñ pir tamьr polur—feodal-teokrattar polgaş kontrrevolustuq idegetterden namnyñ iştine şurgup kirgeş, nam, cazaaka polgaş arat conga xoralьq xerekti yylgedirler-pile kazaan-taa kam-xajьra cok, şaq-yrlycy temissezир cok kьlyr şьdaarьnyñ tangьraqlar tur-pis.

TAR-nyñ revolustuq nam, cazaanьnyñ polgaş oon udurttuk-ularnyñ şьn paaştalgazь-pile orannьnyñ azyly-agьjnyñ polgaş kul-tur tepşilgezin kodyrerde añaa moonaktьq xora cedirerin oral-dazьrlarьn kazaan-taa utrajьn, revolustuq seremcilelişti ыlam-na tьnzьtkazь, azьk polgaş cazyly-pile temissezир turup kelir tajь-zьnnar-pile xyezirisisti kizi sanьda pistin onaaşkan azylynyñ şudurgu corudup turgazь kyssedip-pis.

Revolustuq seremcilelişti ыlam-na pedidip, nam polgaş cazaawьstьnyñ, oon paaştьncylarьn poduustun karaawьstьnyñ ogu-pile tömej kamgalaalь!

Nam kezigynneriniñ arazьnda politiktikь seremcilel cok, feodalizmnyñ azьk-cazь telelerin көres, şeşpyjgen tajьnyzьra-an, ol eet-teq olurar caza-paaz idegetterge, şeşeliq şygyrcyleldi şudurgu corutkaş eres xarь peeringe pelen polur-pis. Caza-paazьnyñ, angьnyñ tajьnyñ көres pilves, calga kizilerni ыleredip, eres xarьnyñ xerek kьrnga, xyn pyrynyn azyly kьrnga kergy-zeel!

TAR revolustuq cazaak, namь telgerezin! Oon paaştьncylarь eşter—Toka, Cyrmit-tazь, Xemcik-ool telgerezin!

TAR-nyñ arat conunь xostuq, cьrgaldьq ergezi telgerezin! Pistin ol xostuq ergeişke pьzar xolun kodyryp kelirlerge odura şawьşkьn pereel!

Telegejnin arat conunь ыnak adazь—uluq SSRE telgerezin!

Pistin arat conunь koncuq ыnak paşkьwьs eş Stalin, oon ыnak ezi—eş Dimitrof telgerezin!

Kyzyl-xoorajnyñ nam, areve yyrleriniñ kattyşkan xuralьndan.

Sentabr ajьn 7-pile-8-tin kezeezinde Kyzyl-xoorajda nam, areve yyrleriniñ xuralь polgan.

Uk xuralga, SSRE-niñ nam, cazaanьnyñ paaştьncylarьn ö-lyrer ter, tizin şalьp kьzanьr turgan—Trotskij, Zinovjef, Kamenep olarga paaştatkan kontrrevolustuq ak ölyrykylerniñ paaştьncylarьn, SSRE-niñ Teedi şygyzynyn Şeriq kole-gizinden adьr şitkeniniñ tugajьn cugaalaşkaş, ol ak ölyryk-cylerniñ paaşyn ar şitkeninge pajьrlawь-şaan, olarnьnyñ uyl-gedip turgan paak xoralьq coruun pirde-piree cok cugaalaş-kan.

TAR nam, cazaanga polgaş oon paaştıncylarına

Сөөн-хемчик козуунунун Cadaana-хоорайда еге cada škola-зы 1936 cылды 9 айнды 6-нын хунынде өөредилгеzin азыр еге-leen хураалдан таңырааqlap темдеглеери полза:

Ораннын nasional kulturun paaştap turar cazaq, namнын айт-тышкынарнын херек кырга кысседип, 1936-37 өөредилге cылында өөренir programмысты талдуруп, өөредилгенін ынар, curumun ul-am pьзыq tudup, өөреникчилер-pile olarнын ada-ijeziin харылаа-зын pьзыдip turgaş, idik-xevin хандыр peerin таптырар uga-atkaş, ARN TK toktaalın pottuq pottandырр şьdaar-pis.

Хундылор paaştıncylarыны естер: Хемчик-ool, Сун-тала, Тока, Т. Sedip-ool, Радьгаа telgerezin! Хурал президиумы.

Рарып-хемчик козуунунун paaştıncylarы ес-ter — Cadamba, Padan-ool, Arakcaaga

Рарып-хемчик козуунунун еге cada školaзын саа cыqlap kelgen ergi саа өөренкчилери pister, slerlerge revolustuq pajь-рыс cedirbi-şaan, айткар ilerger-leeribis polza, ergi өөренкчилер po cайн aaldaryьска pargaş, ada-ijeziin kёdee aзыl-agьjыга pottaryьстын хире şaaby-pile tuz-alazyр, ыlangьja kysky sigen ke-zilgezinge eleen kirzip tuzalaşkaş, 8 айнды ergiledir kicceelibisti ege-leeri-pile ergi, саа surguuldar cыqlap kelgeş, uk kicceelibisti 9 айн-

нын 2-ден egelep өөренip kirip-tibis.

Manaa таңырааqlaryьс polza, pottaryьстын iştikki curumubus-tu şыngьы sagьp tuttungaş, kul-tur massalyq aзыldarы kalbart-тыр, 1936-37 cылды өөредилгеzin-in programын 100% кысседип şьdaar-pis.

TAR kultur revoluzunyn ынај өзүр, хөqзыуу улам-на telger-eer polzun!

Pygy өөренкчилерден.

Cer-cerdc sigen kezilgeziniñ corup turarы

Kyryne хөреngizi sigenni medeezi

Рарып-хемчик козуунунун k/a ssedir planын polgaş am kezip agьj skladyнн sigen kezilgeziniñ azaар алганын moon adaanga to-medeezin 9 айнды 2-де uk kyy-

dargajlaarga polza:

№	Kyr fondunı ke-zer teen cerler adь	Planь (ga-pile)	Am keske-ni (ga)	Azaар alg-an puudu	Saraat sanь	Tajьlyьы
1	Kep-keziqden .	100	110	10000	9	
2	Piziktiq-xajadan	50	20	900	1	
3	Edegej askьnd-an	50	80	6000	8	
4	Paj-taldan . .	200	250	14000	9	
5	Kargь, Kara-xel-den	100	—	14000	9	ynveen
	Şuptuzu	500	460	30900	27	

Устынде унмејin pargan Kar-гы, Kara-xel po iji sumunyn cer-inde telebiler podaannың ornun-ga Paj-tal polgaş öske cerlerden

kezip алгын koncuq kьзыр oral-dazyр tur-pis.

Kozuunyn k/a-agьj ergeleksi Kyreş-ool.

Kyryne хөреngizi sigenni aзыр kestiler

Улуq-хем козуунунун Iji-tal sumuzunyn tebiskeeri Улуq-алаак tep cerden kyryne fonduzu 2000 puut sigenni kezip azaар peeri-pile eşter Palsьmaa, Noccukpaа paaştan 5 kizi ol planын 3060 puut kьдыр кыысsetken. Paza sovet xamaattьы 9 kizi 6300 puut sigenni kezip peer teeş keree

carьp алган polza, am 6800 puut kьдыр paza aзыр кыысsetken.

Öske cerlerde kyryne fonduzu sigenni kezeri-pile таqдыньр ал-annar po eşter ьскаş aзыр кыыс-setken poор tep kьjьrdьm.

UXK-ның sekereeri Mөnge-pajьr.

Ol yurnyn kezigynneri kezer teenin aзыр kesken

Улуq-хем козуунунун Kьзыl-taq sumuzunda namнын 6 tugaар yurnyn 31 örege sannыq kezig-ynner sigen kezilgezinge 8 айнды 30-де kirgeş, 9 айнды 5 хунынде kezer teen planын aзыр кыысsetken. Cyl tize, ertken 35 cыда 25 1/2 ganь kesken polgaş po cылы 35 ganь kezer tep turgan polza, am 42 ganь kesken. Oon хөp-

peenni 1.074, puudu 4.296, turgu-skan, saraadь 30, planын aзыр кыысsetkeni 7 ga polur.

Po yurnyn sigen kezilgezinge mьndьq iderkejliq polganyнн cыldagaань yurtargazьş Samvun-yn ekki paaştalgaьq aзыldaаньnda polur. Polar am taraazyн-ce egelep kiripkenner.

O. Tuganьcь.

Sigen kezip azaар алганын enir cыlgьзындап тькка nemeşken

Pil-xem козуунунун Tasрь su-muzunyn arat conu, sigen kezil-gezin 7 айнды 20-ден egeleeş, 8 айнды 15-te тоosкаş, taraа kezil-gezinde kiripkenner. Ertken 55 cыда 147 ga sigen kesken, oon puudu 19.240 turgan polza, po cылы 255 ga cerden 39.325 pu-

ut sigen kezip алган, oon хөp-peennin sanь 7855, saraadь 20.

Tus sumunyn arat conu sigen şelyн polgaş şьnar tyzydyn ert-ken cыldan aзыр кыысsetken tur. Sigen kezilgezi şaut-la tenmeen, am-taa oj-cikten camdьk ulus pok-tap kespi-şaan. T. Pajьr-ool.

Өөрт şeriinин тьннадьы

Kьзыl-хоорайнын pygy curttak-cылар olurар pазьннарын, sklat-bazalar, cьccaannar pазьннарын polgaş oon-taa öske саа tuduqlar хире cerlerni өөрт азылында kam-galaар coruk koncuq cugula.

Am yjede көгүр турарга, cam-dьk pазьннарнын ot салыр cerler-inin (peeşke) septelgelери koncuq pagaj polur tur, monu parymdalaaş тьннадьы polza:

Ot салыр cerlerin өөрт азылынга таварьспас кьдыр septedip, хамьk ot салыр peeşkelerni şuptuzun aştadыр, oon askьnda şalanь temir-ledir, ot салыр temir peeşkelernin adaан polgaş pазьн ханазьн-ce talazьн tujьu-pile cььryqlarkam-galaар, хоолајарнын pазьндан унур турар ьстарьн узун кьдыра-гын, uluq-uluq pазьннарнын can-ынга ьjaар-la cadalar turguzar, pазьннарнын coogunga өөрт азы-лы таварь peer хире cerlerge sigen салыр polbas, таştьгаа ot салыр polbas—şak po хемceqlerni pot-tandьrарын şaut тьннадьыр tur.

Po хемceqlerni po cылды 9 айнды 15-тен 10 айнды 1-де төг-ерip алган турар херек, pir eves ьнсаарга po хемceqlerni кыыс-setpeennerni 25 akşadan 100 akşa cedir şilder appaar tur.

Өөрт şeriinин targazь Arakcaa.

Өлык алгы-кеeş vazazьнын тьннадьы

Kьзылдын өлык алгы-кеeş vaza-зын-ce, көdee koзkoop, салыр, majьnnarнын peletkelcilери өлык алгы-кеeş corudarda хьnamca cok corudar cyulder par. Cizeeleerge, pir kizi eleen хөј алгы-кеeş сө-өрттыр kelgen polza, tenzizi tu-duu poор ijik-pe, aзы sanь tuduu polur, moon uzurundan camdьk cybe сөөrtken arattar алыр хөle-zinin cecce албаş, харьн телеer-cyulynge өј poор turar.

Po coruk polza, peletkelcilер-ни хьnamca cok aзыldaарьnda polur polgaş fakturapь puruuda-дыр piziiri turlar. Moon angьda алгы-кеeş cyulyn moon mьnnun-da TTK paaştap cerden mal em-cizinge şincitkeş, oon şьnzьlga-зы-pile corudup turunar teen pol-gaj, camdьk салыр, majьnnar-нын peletkelcilери onu parymdal-avajьn turar cyul paза par.

Moon songaар өлык алгы-кеeş vazazьн-ce corudar алгы-кеeş aj-maan mal emcizinge şincitkeş ьja-aар-la şьnzьlgaьq corudup tur-ar polgaş өлык алгы-кеeşti ьнај peer сөөrttyrde oon san, tenzi-zin fakturaga koncuq şьn piziiri peletkelclernin kol cykteeşkizi polur tur.

Өлык алгы-кеeş vazazьнын ergelekcizi Ojdur-ool.

Eş Sarьq-ooldun ekki paaş-taаньнын хураазь

Улуq-хем козуунунда OKŞC төleezinin ceri polgaş arattь edip cazaар pазьн ceri 7 айнды 15-ten egelep sigen keskeş, 8 айнды 20-де 5.540 puut sigenni saraattap azaар алган. Oon ьнај kyrynege 2000 puut sigenni kezip saraattap perip tur.

Am 9 айнды 1-ден egeleeş, po cылы тараан 10 ga taraazyн culup kiripken.

Myn cerler oon ьнај tudulga polgaş ottular ьjaş peletkeer tala-зы-pile ekki aзыldap turar. Ыjaş peletkeli pagaj škola suq teen cize-ktiқ cerler olarнын ьjaзын sadьp ar turar. Po aзыldan mьndьq şalyркьr corup turarьнын cыlda-gaань OKŞC төleezi eş Sarьq-ooldun ekki paaştap, харьн podu-pile tudup aзыldap turarьnda tur.

Улуq-хемде O. Tuganьcь.

„Jumanite“ solunnun pajьры

Аvgus айнды 30-де Franzь ulustun Komunistьq namьнын Tөp komitedinин tөp organь „Jumanite“ solunnun pajьры pol-gan. Ol pajьrga 300.000 aзыq kizi kirişken. Pariştyn parlalgazь ol pajьrнын koncuq uluq pol-ganьн kajgar pizip turar.

Franzьнын komunistьq namь-нын удurtukcuzy eş Marsel, Kaşen mьn pajьrga cybe cuga-alaaş, temdeqler kaань polza:

Franzьнын komunistьq namь-нын kezigynnerinin sanь kom-somol-pile kadь 300.000 kizi poор turar polgaş am yjede tus Franzь ulusta en-ne uluq polit-iktьq nam poор turar.

Komunistьq namнын TK orga-

нь „Jumanite“ solunnun tirazь parlaар sanь хьн pyryde-le 325.000 kezek poор turar polgaş mьn solun polza, tus Franzь ul-usta en-ne uluq politiktьq solun polgan tep şьjьp turgan.

Po coruk cyны айттыр tur teer-ge, ulustun cangьs frontuzunyn tugajьnda Kominternanьн 7 tug-aар kongrezinин айттыşкьнын Fr-anzьнын komunistьq namь eres-tiq кыысsetip, ьnda ulustun fron-tuzu pьзьkkan tep şaqьda-la sol-unlarda pizeen polgaj. Ыncan-gaş tus komunistьq nam ylet-pyrcin taraacьyn connun orttu-zunda podunyn at-alдарьн ulgat-тырр şьdaаньн көргьzyр turar polgaş am-taa ulam ulgadьr-la.

Ispanda faşistьq yjmeen yrgьcylebi-şaan

Yletpyrcinnerden organizastan şaqьdaa-şeriqler faşistьq yj-meenciler-pile temissezir corukka koncuq maadьrьq polgaş хөj-aat-тыq pajdalyн көргьzyр turar.

CURUKTA: aзыcьnnың şaqьlaal ь pulemot poо canьnda.

7800 akşanь tuzalap corutkan

Tьва Arat respublikтын төвү—Kьзыl-хоорайнын pygy profес kezigynneri polgaş curttakь aзыl-cьn arattarь, German, Italinin fa-sistaryнга tuzalaştьrgan Ispanda faşistьq tura хальыşкьндан, Ispan-нын demokrattьq Respublin ma-adьrьы-pile kamgalap turar Is-pannың aзыcьn tymeni, podunun Komunistьq namьнын paaştalga-зы-pile ulustun cangьs frontuzun pьzьdьp, ol cangьs frontunyn de-mokrattьq erge cagьrgazьn tuj-ulunga cedirer teeş, faşistьq tura хальыşкьнга удур eres харьы per-ip turar Ispanнын maadьrьq tem-isselci aзыcьn arattarьнга inter-nacionaldьq tuzalamьсь akşa хө-rengi cььr tugajьnda Kьзыl-хоор-айнын pygy profес kezigynneri polgaş curttakь arattarьнын mi-tingi хураалын toktaalьн parym-dalaaş, tuzalaан akşa хөrengini todargajlaarga polza:

PTC-nin kolektivin-den tuzalamьсь

Profес ebilelderinin tөp cөvy-lelinin kolektivinden Ispanнын demokrat erge cagьrgazь teeş, faşizm-pile maadьrьq temissezir turar aзыcьn tymeninge revolus-tuq iziq pajьrьн cedirbi-şaan, tus kolektiften materialdьq tuzala-mьсь көргьzeri-pile 25 aзыcьn, албан хаариардан хьнде aзын-dan kudu evesti tuzalaань 220 akşa polgan.

Moon iştinden tergiin tuzalaан eşter polza: Eş Xabak-cap 30 ak-şa, eş Pak-kөk 25 akşa, eş Ar-akcaa 25 akşa, Momuuzaj 25 akşa, eş Kustof 20 akşa, Şomoxin 20 akşa, eş Ertine 10 akşa—mьncaaldьr tuzalaан.

PTC maşinakьcь хөr. Xorluu.

Ispanнын хөј tymeninge ep-najьraldьn tuzalam-cьзы-pile kadь, ха-tun-manьн revolustuq pajь-гьн cedireeli!

Organizastar attarь	akşa	kөp.
1. Sovьsatrans	982	90
2. Mal-cer ministeri	328	95
3. Tipograf	223	—
4. Tьва bankь	224	44
5. Kultur ministeri	122	08
6. Taq yletpyr ceri	213	63
7. Sanь ministeri	25	46
8. Artel „maj“	103	50
9. Oruk tuduu	383	—
10. SSRE Elcin	211	45
11. Aptek	66	50
12. Ыjaş zavodu	105	70
13. Kyr. көdee sklat	131	07
14. Pošta харьлаа	140	30
15. Xamaattь хөreezennerin-in organizazьndan	164	23
16. Ustyьыş ebileli	119	20
17. Sappьk kьlyр cer	16	—
18. Şkola	465	46
19. Cazaq ceri	173	—
20. Emci	154	50
21. Уstyккь şьygy	49	05
22. Xamaattь komitet	120	46
23. Өөрт şeri	61	50
24. Алгы zavodu	78	56
25. Tьва Tөp koop	537	48
26. Xooraj cagьrgazь	213	90
27. Areve TK	40	—
28. Profес Tөp cөvyleli . . .	220	—
29. XOORXE	299	93
30. Kav. polka	42	—
31. „Purungaар solun“ red. .	36	83
32. Kyrkino	84	50
33. Uruqlar aзыraар cer . . .	40	—
I/I-36 saldo	1721	93
Kattьşkaş	7881	51

Oon iştinden şilcidilge өrtte-enge 53 akşa 40 көp. carьqьda-an. Ispanнын aзыcьn arattarьнга tuzalap pergen akşa 7800 polgan, uk akşanь Bankь tamcьştyр Is-pan-ce şilcidip corutkan. Am Tьва bankьda 28 akşa 11 көp-artkan.

Ispanнын komunistьq namь tel-gerezin!

PTC-de Arapcaa.

Ezim sumuzun- da nam yyr- ynyn azy-agy- nyň özyldeleri

Uluq-xem kozuunynun Ezim sumuzunda Pyuzekte namyn 11 tugaar yyrnyn 1935-36 cýldar-da mal polgaş solun sagylygazy-ny tynnelin manaa todargajlaarga:

Mal

Mal dar attar	1935 c	1936 c	Öşen xuu
1. Sylgy mal . . .	146	177	22
2. Inek	372	407	9,4
3. Xoj	1025	1215	18,5
4. Öşky	638	726	12
Şuptyzu	2181	2525	11,2

Solun sagylygazy

Attar	1935 c	1936 c
1. „Şyn“	18	14
2. „Xostuq arat“	—	10
3. „Areve şyn“	8	14
4. Cazaktyň kol medeezi	1	3
Şuptyzu	27	41

„Şyn“ solun 1936 cýlda patkan coruk koncuq pagaj polgaş sagylygazyň san ser-le xej ewes tur.

Moön songaar ol-ol cetpes cyulderin cok kылgaş, cýl pyryde caa-caa cedtişkinerliq polgulaar poor tep idegedim.

Aratkor Sodnam.

Sadyp alyşkynnyň planyn azyr kuysettibis

Pii-xem kozuunynun Öekte majgyn sadyp 1936 cýldyn mal sadyp alyşkynnyň tergi sadypcylar tamcştyr arat connuq orttuzunga massa tajsylwlyq azyld kalbak corutkany-pile cýl planyn 9 ajny 1-de azyr kuysettkenibis-ti san-pile korgyzerge:

Mal ady	Plan	Sadyp algaň	Kuysettken xuu
Inek mal	40	41	102,5
Sylgy mal	10	18	180,0
Xoj mal	150	210	140,0
Öşky mal	100	47	47,0
Kattışkaş	300	316	105,3

Po ystynde sandan arköerge, mal sadyp alyşkynny san talazy-pile erengeji azyr kuysettingen tur. Bndyq polza-taa, öşkynyn plan am-taa cetpes polgan. Moön songaar mal sadyp alyşkynny azyld am-taa sularatpajyn corudar-pis.

Majgyn ergelekci Tarzaa.

Taraassy aşşak aaldar- nyň malyn amyratty

Pii-xem kozuunynun Tarlaq sumuzunyn Tunuq tep cerde 4 tugaar arwannyň xamaattyz Taraassy tep aşşak xamyk aaldar-nyň mal-maganyn amyratpajyn turgan koncuq uluq 2 kek-perynyn pirezyn uzur atkaş, pirezyn elymdyk kылdyr atkaş coruttu.

Po poryny adyp kaarga, arat connuq mal-maganyn amyrat, koncuq tajwın ottar turar appard, cer-cerde arattar maldyn xoral-lyq tajwın porynyn kogun yze uzutkaaryň şaq yrgylcy temiss-ezilip tep kылgyrdym.

Aratkor A. Ojdur.

Angliniň London-xoorajyndand SSRE-niň şydyraa cempionu

M. Botvinnikniň eş Stalinga corutkan cagaazy

PK(B)N TK-CE—eş STALINGA

Pistin hajralyq, tereen, şnak paşkylas polgaş paaştyncasyl

Nottingham-ce pygy telegejnin şydyraa mөөejejege paary-pile coruunumda, seelgy cýldarda telegejnin şydyraaccylarynyň işti-ge poor turgan şydyraa mөөejejleriniň iştiinden en-ne xarşysalgalbyq perge mөөejejege sovettin şydyraa uran cogaalyňny adyn şykras tep kancaar-taa aazok uluq xarşysalgalbyňny podar pargan-men.

Sovettin şydyraa mergezilinin adyn şykrayn xundykter tudar-lyp kancaar-taa aazok kyzeş, pygy-le par kyzymny, pygy-le pilişkinimni, pygy-le şydyraa kyş şineemni undyryp ojnaaş, sovettin şydyraa uran cogaalyňny teleezi men, uk mөөejejege pir tugaar cerni telegejnin cempionu coraan Karablanka-pile tenge yleşkenimni aytkaş şydaarymga kылgyaar cok öoryp tur-men.

Ol cunyn asşy-pile şncar şydatlaňgan teer polza, meen pygy curtum meen setkilim ked-

uryp tuzalap turganyn, pistin caa-zaşys, pistin namşys polgaş xamıktyn murnunda pistin uluq

M. Botvinnik.

udurttukcu paaştyncasyl Sler, pistin uluq oran curtubustu kizi tynnar көreen pedik caagaj cыgaldyq kылдыr öry kedyryp kaar teeş, paza Sovettin anyjak öşkeniniň teleeleri polur pistin işti-isten pistin sosialistiq turguzu-uşkunubustu xamık ady salbyr-lyga kadık, öoryşkylyq cыgal-lyq salgakş eelceqni өoredip peletkep peer teeş, xyn pygy koncuq sagş salyp accy cedirip kelgeniner polgaş cedirip turganyn көryp pilip turganyn-nyň xaraazy-pile poldungan. „Cыpşyr cetkeş, azar“ tep Slernin pergen uluq lozununarga tajan-yp, setkil sagşym kedyrylgeş, ol lozunnu pistin oran curtubus temissezir cerin ol tep menee pyzyrep taaskan piccii şydyraam talazy-pile-taa polza xerek kыл-lyga kuyssedip şydaarymga koncuq öoryp tur-men.

Mixajil Botvinnik.

London, 36 c. 8 a. 29 x.

Angli ulustun Nottingham tep xoorajynga pygy telegejnin kol şydyraaccylarynyň margyldaazy poor ertken

Ertken 8 ajny 10-nun xunyn-den 28-tin xunynge cedir Angli ulustun Nottingham tep xoorajynga pygy telegejnin şydyraa tynni ter margyldaazy poor ertken. Ol margyldaaga 15 kizi ojnaan. Olarnyň xej nuryuzy-la telegej kылnda en-ne tergiin teen, şyyldek teen, ady suraa yngen koncuq şydyraaccylar polur ulus. Bncangaş, ol xire koncuq şydyraaccylar sangş cerge cecce cыл-lyp, pot-poltary-pile şydyraalar kyzyn көzyp turgan tep cyve murnunda kaza-taa, kaja-taa, töege turbaan. Bndyq cyve polganda, ol margylda koncuq-la solun, koncuq-la kыtyq margylda polgan tur.

Myn şydyraaccylar cogum cyuy-şyk, kыл-kыл tep kiziler-il teer polza.

Goland ulustun Ejve tep kizi parp ojnaan. Po kizi polza, telegejnin cempionu tep, am po yjede telegej kылnda ana cedir şydyraalar kizi cok teen xundylyq şolany 1936 cýldan egelep edileen attyq-suraqlыq Ejve şydyraaccy tep kizi ol.

German şyk polgaş uk curtundan faşistarga şywtlyp undyrtkeş, am Moskvada curtur ol-ur, 1894 cýldan 1921 cылga cedir telegejnin cempionu coraan koncuq şydyraaccy Lasker tep 70 cыgam xarlyq aşşak.

Amerike Kuva tep piccii ortuluk curtur, 1921 cýldan 1927 cылga cedir telegejnin cempionu coraan, tiilettirşes şydyraaccy ti-dirttip coraan, kajatcşkytyq Karablanka tep şydyraaccy.

1927 cýldan 1936 cылga cedir telegejnin cempionu coraan, telegejnin tergiin teen şydyraaccylarynyň pirezzi Alexin tep kizi Franz ulustan parp ojnaan.

Cexoslovak tep ulustun tergiin şydyraaccy polgaş telegej kылnda pir en tergiin anyjak şydyraaccy polur Flor tep koncuq kizi.

Ameriktin tergiin şydyraaccy Rzeşevskij tep, paza Ameriktin şydyraaccy Fajyn tep iji anyjak koncuq mandyp olurar kыtyq şydyraaccylar.

Pygy SSRE-nin kылnda pir tugaar şydyraaccy, udabas telegejnin cempionu polur kizi tidirtip turar, podu anyjaktaryn komunistiq eileliniň kezigyny, şyylgen ugaannyq anyjak şydyraaccy attyq-suraqlыq Botvinnik tep ool.

Oon angda Jugoslaw tep ulustan Vidmar, German ulustan Bogoljubov, Polşa ulustan Tartakover tep paza keze şydyraaccylar pargan. Tus Angli ulustan podundan Tomas, Vinter, Aleksander, Tejlör tep paza şykrak şydyraaccylar ojnaan.

Bncangaş telegejnin tergiin şydyraaccylaryn cыgaş salyptarga kajyş tiilenil teer polza, SSRE-nin cempionu eş Botvinnik polza, teppize-le öşke ulustu murnaaş, seolyngce cedir aldyraajyn parp yngeş tiiler kaan tur. Cyltize, Botvinnik polza, Ejve, Karablanka, Lasker, Alexin suqlar şykrak koncuq-koncuq şydyraaccylar-pile x a j y m k y l g a ş, oon araj sula-sulazyň caa utkul-aaş, podu cangş-taa kizee ut-turajyn tiiler yngen. Botvinnik-tin utkan kiziziniň san 6, kajymnaşkan kiziziniň san 8, ut-turgan kizizi cok, pir xajymny carttyk sanga podaarga, Botvinnik-tin san 10 polgan. Karablanka Botvinnik-pile tömej polgan (san 10). Bncangaş, Botvinnik-pile Karablanka ten poor, 1 tugaar, 2 tugaar cerni tenge ezeleeş, 1 tugaaryň şannaly 200, 2 tugaaryň 150 funt sterling akşanş ijllee ylezip algan turlar. 3, 4, 5 tugaar cerlerni Ejve, Fajyn, Rzeşevskij olar tenge ezeleen (kajyzyňny-taa san 9½), 6 tugaaryň Alexin ezeleen 7, 8 tugaaryň Flor, Lasker olar ezeleen, 9 tugaaryň Vidmar

ezeleen, 10, 11 tugaaryň Tartakover, Bogoljubov olar tenge ezeleen, 12 tugaaryň Tejlör, 13 tugaaryň Aleksander, 14 tugaaryň Tomas, 15 tugaaryň Vinter ezeleen.

SSRE-nin 25 xarlyq anyjak cempionu eş Botvinnik ol margyldaaga SSRE-nin murnundan pargaş, telegejnin attyq-suraqlыq koncuq şydyraaccylaryn ertip tiileş, podunun komsonmlyc adyn şykrayn, sosializmny curtuluq Soviet Eileliniň cempionu tep adyn şykrayn, uluq curtunyn at-aldayn ulam öry kedyrgeş kelgeni cunyn ajttyp tur teer polza, cunyn-taa talazy-pile SSRE pir tugaar cerni ezelep, kandyq-taa janş kultur SSRE-de en ekki telgerep xeq-zyr, şydyraa talazy-pile pezin kargş curtarny SSRE cыpşyr cetkeş, azyr turar ol tur. Ol margyldaaga pargaş, Botvinnik-tin şydyraalar olurganyn ulus көerge, piccii-taa syrtte mögedes, podunga koncuq şykrayn, cor-gaar ojnap turgan tur. Ol cyge bndyq tize, şrak Angliniň Nottingham xoorajynga pargaş Botvinnik-tin cangş-taa poda, cangş-taa ool көzerin SSRE arat tyme-ni agaar medeezi-pile yrgylcy tynnar xajyr, pottaryny cempionun ugaan setkil talazy-pile öry kedyryp tetkip, cempionunyn cediişkinniq polurun SSRE şuptyzu kyzer turganyn uzurunda Botvinnik bndyq eres corgaar ojnap turgan tur.

Tыва Arat Respubliktyň şydyraaccylar SSRE-niň şydyraaccylarynyň izin istep coraaş, am pir kaaş cýldyn iştiinden kaja-taa polza, telegejnin pir uluq şydyraa margyldaazynga TAR-nyň cempionu tep pir kizi pargaş, telegejnin koncuq şydyraaccylaryn madylap turgan turar polza, kizi kajgaar cyve cok poor on.

Tere-xel sumuzunga surgakşylap cordum

Tees-xem kozuunynun Tere-xel sumuzunga po cýldyn 8 ajda şkolaga uruqlar cыp alyp polgaş oon peletkelinin tugajynda kozuunyn ege cada şkolazyňny murnundan surgakşylap pargaş myn sumunyn aal pelyk aajy-pile 4 kezek cerge xural kылgaş, ana şkolanyň şur-tuazyň tajsylwlyp peerimge arat con koncuq öoryşkylyq şal-onalyň perip, şkola nazynnyq uruqlarynyşy өoredir-pis tep cu-

gaalaş, tus tus eşterden şkolaga pottuq tuzalamş korgyskeni polza, sumu targazy Ovaattы, nam yyrnyn tergiilekci kezigyny Sak-paj, araan targazy Tembirel olar şkolanyň өörenikileri xynezin kылzn teeş pir-pir xojlar tuzalad, oon-pile ederiştir myn xuraldarga oluruşkan arat condan 15 xire kizi aarş-cөkpek, ys-sar-caq teen şykrak eelen cyylderni

tuzalap peer-pis tidiler.

Moön ar көerge, arat con şkolanyň azyk-tuazyň pilip, өörenik-cilernin izer-ciirin kyryneden xereqlerine oon karlygazyň ewe-ezidir teeş, pottaryny cygynden tuzalap turar tur.

Öşke sumularyn arat conu paza po sumunyn arattary şykrak polzun tep kылgyr tur-men.

K. Erelcin.

Sovettin kылgyaar tannylaryn Jap- on-mancuurnun şeriqleriniň xop- tap adyp turgan

Xabarovsk-xoorajyn medeezin ar көerge, avgus ajny 26-da Soviet Eileli polgaş Mancuurnun kылgyaarlyga Poltavka tep rajonga SSRE-nin kылgyaar şer-iinin pir piccii pelyy Uşagou tep xemge aattaryn cup turda, Mancuurn kылgyaarlydan xeneritten ada pergen.

Oon udatpaanda temgi Poltavka tep rajonnun tannylary aat cup turgan cerinden aattaryn temgi-le xemniň kылgynga undyryp keerge, temgi Uşagou tep xemniň ol carynda 300 metir xire cerde turar Dunin tep xoorajyn cөen talazyndan SSRE-nin tannylaryn xol pulemodu polgaş lancy poor-pile adyp egelejp pergen. Olarnyň ol atkany 20 minut xire ulamşylyp polgaş oon xaraazy-pile SSRE-nin tannylaryndan 1 aat ölgен polgaş 3 aat palyqalaan.

Oon SSRE-nin tannyl şeriqleri көryp turarga, Japon-mancuurnun yş vzvot xire şerii, temgi adyp turgan cerinden Dunin tep xoorajyn uun-ce par cыkaş, xooraj işti-ce kire pergeş cыş-tyna perip turlar.

SSRE-nin temgi kылgyaar tannylary ol Japon-mancuurnun xortuk xaldaaşkыnya adyp xar-şylybaan turlar.

SSRE-niň Taştk- ky xerek jaam- lynda

Avgustun 27-de SSRE-nin Taştkky xerek jaamlynyň cөen cyktyň 2 tugaar kildiziniň ergelekci eş Kozlovskij, SSRE-de Japonnyn elcininiň teleezi Sako tep kizi-pile uzuraşkaş, avgustun 26-da Poltavka tep cerge Japon-mancuurnyn kaaş şerii SSRE-nin kылgyaar tannylaryn adyp turgan tugajynda udurlanşkыny medeeleer.

Eş Kozlovskijniň Sakoga cug-aalaan polza, mьndaa Sler eş Litpino polgaş menee, SSRE-nin talazyndan Mancuurn curtunyn tebiskeerin-ce tuş poor iji cangştap adyp turgan teen polgaj-sler, ol tugajynda tus cernin sov-et cazak cagyrgazyndan koncuq şyngş, naryn-pile ol cyyldy isteeş, kaza-taa, kandyq-taa tuş-poor-taa, SSRE kылgyaarlydan Mancuurn kылgyaarly-ce cangş-taa adyp turgan tep cyve cogunyn todargaj şynny tьp ileretken turar tur.

Ustynde aytkan adyşkыnnaryn temdeqleeş, onu cergeleştir eş Kozlovskij polza, tus cerde turup turar Japon-mancuurnyn şer-iinin cagyrgalary, mьndaa SSRE kылgyaarlydan Mancuurn curtunyn tebiskeeringe kaaş ook-tar keep tyşkyleen tep mege medee-pile Japonnyn cazaany cerin askыp, ol arga-pile murnunda pistin kылgyaar tannylarynyşka xaldaar teeş peletkep turgan xortuq mege cybezin oon-pile şykraklyr teen podal par tep polur tur teerzin cugaalaan.

Bncangaş eş Kozlovskij Sovettin cazaany murnundan Japonnyn cazaany ceri, ol caa poor turgan cyyldyn tugajynda koncuq kadık isteeşkinni cor-utkaş, puruulularga coguur xar-şyssalgazyň korgyssyn tep negeldezin Sakonu tamcştyr medeeleer tur.

(„Pravda“ solundan).

Pygy aratkorlarga sagyndyryşy

„Şyn“ solunnun yrgylycy turar aratkorlarynyň san 400 azar, parak-la 500-ke cedip turar, ha-a ja cybe pizip turar pyrytkel cektar-pile kalfazarga cedi cys cýgam poor turar. Myn aratkor-lar 1936 cýldyň egezinden 5 a ja cedir kizi sannda kede azy-agy polgaş erttem kultur, paza pot-şygymcyelder teen ş-kaş cyulderni ileredip pizip tur-gan. Ol yjede xynde kede arat-korlardan camdyk cys cýgam ca-gaa keep turan.

Maj aждан peer aratkorlarynyň caga piziiri koncuq eweezer kudulaan polgaş haaja-la 3-4 caga kelir appaady. Moon cýl-dagaany polza, kozuun, sumula-da aratkor organizakalary podun aratkorlarynyň iştige tuskaj uguulga tajylylyk azy corut-pajyn turarynda polur polgaş iji talazanda aratkorlar pottary xyl-eelgezin uttur algaş olurup per-geninde tur. Oon angda nam, areve organizastaryndan aratkor-lar orttuzunga pottuq azy coru-dup, olarga tiriq paaştalga per-wejin turarynda polur.

Am aratkorlar ARN-nyň 10 tugaar Uluq xuralynyň pettinde pottarynyň ol cetpes pajdalyň cok kылgaş, cyny kылza coguurul teer polza:

Pireede, mal azylynyň talaz-pile teere azyldyq sumu, arvan-

nary, tus tus kizilerni ileredip tavar polgaş ыlangja 1936-37 cýldyň kызыныга uduz malynyň sigen, kazaazyň kым ekki pelet-ker algaş, kым cer-le mal azy-lynyň talaz-pile kuduruktap corup turar?—ol pygyny solu-unga yrgylycy pizip turar. Ol ş-kaş taraanyň kezilgezi, koortun sadır alyşkany, nam, areve yur-leriniň azy corudulgazy, OKTE, RTO-nuň azyly, xerezenner azyly, sumu, arwannaryny pot-cagargalarynyň azyly polgaş kultur cыдылыşkы azyly-dary, oon-taa eske pygy-le şim-cep turar azy corudulgalarynyň ceder-cetpezin xyn pyryde iler-edip pizip turar polgaş cetpes azyldaryň cok kылp alynyga aratkorlar pottary-pile kirzip, ar-at conga podunun yleger cizeen keryzer uzurluq.

Ijide, aratkor kizi uzuru polza, toktaamal pir ajda 2-den eweeş ewes cagaany „Şyn“ solunga pi-zeen turar polza coguul. Ol pi-zeen cagaazynga podunun şyn, mege adyň kattaj piziir polgaş ol pizeen cyulyynyň aj, xynyn i jaap-la piziir uzurluq.

Yşte, aratkor kizi pygydezi yrgylycy-le „Şyn“ solunnu yspej-in cagyr ap turar polgaş solun cagybaan aratkorlar ARN-nyň 10 tugaar Uluq xuralynyň pettinde i jaap-la cagyr algan turar sorul-

gan salza coguul.

Tertte, 1937 cýldyň solun ca-gylygazy po cýldan arttyk şynar-lyk kыдыdedir sorulgan parat-dalaş, kozuun, sumulanyň arat-kor organizakalary polgaş tus-tus aratkorlardan pir kizi-le pir ajnyň iştinde 10-dan eweeş ewes kizige solun cagytkan turaryň, arazynda kым azar ewes tep mar-gylda jozuzu-pile corutsa co-guul.

Peşte, kozuun, sumularda py-gy-le xana solunnarynyň azylyň segidip, onu ej şaanda undyryp turarynga aratkor kizi kirişken turar polgaş sumu, arwannaryny ceder-cetpes azyldaryň ileredip piziir uzurluq.

Aldda, aratkor kizi kajda kan-dyq solun cybe yngen, kajda pa-gaj cybe polgan, onu kымn-taa murnap kergen turar polgaş karaa koncuq kesky polur cybe. Ol kergen cyulyň picci-taa xozu-datpajyn solun cerin-ce toraan piziir uzurluq.

Ystynde pizeen cyulderni kы-ka ej iştinde kыssedip cedip al-gaş, ARN-nyň 10 tugaar Uluq xuralynga, ol azylylyşkы cediş-kinin tynner algaş, pelek kыл-dyr ajtkap tudarynga pygy arat-korlar pelenibisti amdan egelep temdegleel.

„Şyn“ solunnun texnik sekreteri O. Sunduj.

Sumu cagyr-gazy cyny kылp turar coor

Parýn - xemcik kozuununuň Kargy sumuzun cagyr-gazy, ar-at connun negelde-pildirişkinin polgaş komudalyň ej şaanda xan-dyryp harýlaabas, harýn ol şy-ygynyň azyly uduz cýdyr algan. Oon xaraazy-pile tus sumun iştinde pytpe coruk kылgannar-nyň paazy eetteni pergen coruul tur. Cyl teerge, tus sumuda ke-zigyn Kojlakaj teerzi, ertken ca-zy-na pir xojun oorga alskaş, soonda ol xojun kezin Taqvy tep kiziniň eenden tanp algaş, ol toraan sumu cыдылыşkы me-degleen, ol xerekti 9 ajda cedir istep xынаваan turar tur.

Paza myn sumuda areve yyr-

ynyn targazy Şыдываa teerzi, castan peer yrgylycy aragalaar, uluska calcый, ook-poo tudar, olyrer cidirer-men teer, harýn pir kattap podun-taa soora attыngan cyuly par, moon po tyzok xer-eeen sumu cagyr-gazy kыre-tura-la xemceq albaýın sula salp kaan turar poor tur.

Oon-taa eske arat connun aar-saar negelde xereen sagyş covar kыysseiken ceri cok turar tur. Po uduj pergen sumun azylyň kozuun cagyr-ga cerinden tarj otturup, tyzok cybe uylgedip turar idegeterni tarj xemceq al-lyr cugula tur.

Aratkor.

Talbygyr-sediptin tyzogu cer-le citpes

Pii-xem kozuununuň Tarlaq sumuzun Tunnoda 5 tugaar arwannың хатааттыз Talbygyr-sediptin pytpe pajdaly ulam-na tam pargan. Cyl teerge, po cýl-dyň 8 ajnyň 17-18 xynynde ar-aga izip algaş, torenden peer 10-na xongan caş uruqluq ka-daj, nam kezigyny Kocunnu pir xynzedir ege kылbejin ojladyp turan, ol kadaj xөөккы ege kылbeende kancaar, pir eske ki-ziniň een pazynynga xongan.

Paza nazь cetpeen caş oqlu Salcak-ool tep oqlun, paza moj-

nundan tutkaş ыры kыдыryp al-gaş, „seen pagyn, meen pagyn-dan arttyk tur“ tep ettep turan tur.

Po Sediptin po pajdalyň ap kыerge, podunun eonyň iştin erginiň cыдылыşkы pile tarlap cor-uuru ol tur, moon po tugajyn pilbes kizi cok, arat con şuptu pilir.

Po Sediptin po tugajyn sumu cagyr-gazy tызық хемceqden peer polza tep tынаалаp olur-men. Şil.

Jaazыk, Şыrapaj adalyşkыlar malga aaryq xaldattы

Tandy kozuununuň Mezegej sumuzu 5 tugaar arwannың хатааттыз Jaazыk, Şыrapaj ada-lyşkыlar, po cýldyň 8 ajda pir kызыrazь aaryp oly peerge, ke-zin sojur argamcy kылp algaş, eedin Tytlyq-tejden sigen kezer-de xynezin kылp ciiri-pile terge-le p appargaş turda, kaaş-la xonganda Uluq-tejde aaldar-nyň mal elymner turar appar-gan: Kapyk-ooldun 2 mal elgen, Loodaj-ooldun pree, Şiriziktin pree, Teqbes-ooldun pree, kat-tyşkaş 5 paaş mal xep-xenert-ten elgen. Oon cýldagaany Jaa-zyk, Şыrapaj adalyşkыlaryny

aaryq mal eedi cip turganyndan xaldap teqgen tur.

Tus sumun arat conunga kozuun, sumu cagyr-galaryndan polgaş mal emcizinden aaryq maldы angылаar, elgen maldы xө-mer tep surgap cugaalap turan san cok, arat con-taa şuptu pilir appargan poldur. Onu pile-tura Jaazыk, Şыrapaj adalyşkыlar sagyşly-pile connun malыnga xora cedirip turar tur.

Po iji adalyşkыny ulustun xojlu tyrymyn jozugaar şыngы kыgeş, tarj xemceq alyryn ku-lak salp olur-men.

Loom.

Appyr-ooldu харыссалга-ce

Uluq-xem kozuununuň Ejliq-xem sumuzu 13 tugaar arvan-nyň хатааттыз Appyr-ool teerzi, po cýldyň 8 ajnyň 16-da araga izip algaş, myn sumun Sarоq tep aşşaktyň eenge pargaş, anaа olurgan arat aşşakty „men seni şolyr men, sen kontrrevolus arttyncы kizi sen“ tep uzur-

tyrzogun хайындырып turgaş, pir pylgeer (şuuruun), 2 eziktl uuj şaap yrep kaan.

Appyr-ooldun po coruu ulus-tun xoojlu-tyrymynga uduz coruk myn teleede, sumu cagyr-gazyndan tarj xemceq alzyň tep kulak salp olur-men.

Aratkor.

Pistin харыссыз

Pii-xem kozuununuň kozkoorta Kancыr—kozkoortun mal sadır alyşkыny oozumnap turgaga, kozuunnu alban хаарлары şuptu tuzalaşty tep pi-zeeni aratkor Picce-ooldun pizeeni-pile şynar cangыs poorga undyrybeen.

UXK Xendergede „Ak-tal-su“—Kыmat-xelin-pile Tyrtыk-xelinni tu-gajyn coguul cer-ce şilcittibis.

CXK Xajrakanda Alyz—sigen şelyny tugajyn tus sumuda хана solununga pizi.

Харыссалгалық редактор Lyndyp.

Carlal

Sovtybtranstan pygy sonurgaldyq organizastarga tына-dыly polza, po sentabr ajnyň 20-den egelees.

ergi хебирниң talonu-pile Uus oruu-pile cor-uurunga хереqler benzin undyryp perbes tur. Uus oruu-pile coruurda хереqler benzin alyr tugajynda caa eanyq talon kылgan, onu Sovtybtran-stыn uluq kontorazynda sadır turar. 2—1 Sovtybtrans.

Cidiriq: 1936 cýldyň egezinde podumga ap coraan № 135 colaacş tepterim cidirdim. Am onu kыş cok poldur tur. Sovtybtransta colaacş Xavan-ool. **Cidiriq:** Parýn-xemcik kozuunnu-nyň Ak sumuzun 11 tugaar arwannың хатааттыз Tymettej men, po cýldyň 8 ajnyň 4 xynynde, podu kыdygyr, picci cavy takpagar şynny kalcан şilgi aat oorga alyş-

Im-temdee polza, aattany cagynda iji koskarny koza pazыr kaan, preezi pildirtir, preezi pildirtir. Podu koncuq celer aat. TAR 15 cыl ojun-da pezi celer aattaryny iştinden şan-nalga kirgen aat cybe. Po aattы tыp-kaş men-ce ses pergen polgaş solun tamcыty carlaan eske pir aattы şan-nal kылдыr peer men.

Tymettej.

Тыва төр кооптун paaştaar ceriniň onza cugula хуралы poldu

Po cýlyň 8 ajnyň 31-de TTK-nyň paaştaar ceriniň хуралы poldu. Myn хуралga cugaalaşkan хуннун ajttыr-ылар polza, 1936 cýldyň elyk-annыr yjezinge TTK sisteminden peletkenir tugajynda paza 1936 cýlda mal eksporttar plannы corup turar kыsseldeziniň paaştajy tugaar tynneliniň tugajynda koncuq solun ajttыr-ылар salgan. Po хуралga paaş-taar cernin kezigynneri: Ubangur, Torlaazыk, Sedip-ool, Oolak, Lopsan polgaş TTK-nyň харыс-salgalы azylylyşkы oluruşkan.

Pir tugaar ajttыr-ыны Sadыq kildiziniň харысsalgalы azylylyşkы es Filippof sanal telebilelin tыnnadyp cugaalaşkыny tараazy-pile sanalga kirgeş, eşter Tor-laazыk, Sedip-ool, Lopsan olar-dan cugula sanaldaryň perip cug-aalaşkы polza: „1-de tiinni po cыly unyzyn paaş uduz pilir alyr cugula, 2-de tiinner aat-tany хуussaazyň kыj-taa tala-zyndan таағытары cugula, 3-te annыrny po cemzeen pol-gaş eske cem produksu (sokta-an taraa, suharaj) talazы pile pe-etkelderni amdыgaaştan peletker, tus-tus kozuunna-ce oktaary cug-ula, 4-te Us-tylyş talazыdan an-nyr-tiinciler artelderin organiz-astaary cugula, 5-te, elyrgen e-lykty sojar, azaar talazы pile şyn-

aryň sazyradyp tugajynda ancy-liinci arattaryny orttuzunga am-dыgaaştan massalyq tanyştylyga azylyň corudary cugula, 6-da, e-lyk yjezinge peletkenir polgaş sadır alyşkыny azylyň corudary-nga kozkoortaryny харысsalgalы peletkileri toort харысsal-galy turar, 7-de, elykty төр va-zaga хылеер ap, pir tugaar sa-zyradyp azyldaар polgaş taşkaar corudar talazы pile azylylyşkы kaa-dыrlary amdыgaaştan peletker cor-udary cugula tur“ teer cizektiq yneliq sanaldaryň pergiledi.

Oon angda tus-tus eşterden paaş uduz sagyndyrgany polza, kozkoortardan yje-yjени cugula azyldarynga paaş uduz peletken-ir azylyň corutpas, хары azyly-dың yjezi elgelej peerge, am keep tura халыp uйгузу-pile ulaarap tываппаар cыдылыşkы turar pol-gaj. Am po cýlyň onu okta pol-durbastыn teleezinde, amdыgaaş-tan paaş uduz peletkeniri cugula ewes pe tep sagyndyrylar.

Iji tugaar ajttыr-ы, 1936 cýldyň mal eksporttar plannы corup turar kыsseldeziniň paaştajy tugaar tynneliniň tugajynda polgaş plannы i jaap-la kыssedir telee-de, am tarj corudar azyldar tugajynda es Torlaazыktn iletkeeni-nin torcuzy polza: „plannы kыsseldezini pygyzy-pile alyr ga-

cýldyň plannы, cыly mal 102.2%, inek mal 55.88%, xoj 44.5% paza eşky 61.16% kыssettingen turar. Plan kыsseldeziniň talazы-pile paaзыnda corup turar koz-koortar polza, Parýn, Cөөn-xemcik, Tees-xem, Pii-xem polur. Kuduruunda халанajны corup turar kozkoortar polza, Kaa-xem, Tandy, XOORXE polur tur. Mal sadır alyşkыnyny plannы i jaap-la kыssediriniň teleezinde, tus paaştaar cernin kezigynner-inden am-na onzazy-pile kirzip tuzalazyň neper turar polgaş paaştaar cernin kezigynneri po tugajynda kede-ce yngyleeri cugula polur tur“ tees, tus-tus eşterni attaryn adap paza kыj-kaş kozkoortar-ce paryn tыnnat. Po eşter polza, „tus par-gan kozuununuň plannы tolvaan şaqda peer paaştaar cer-ce xoz-ozun xos хааjы sup kelgen xeree cok ewes-pe“ tep paza tus eşt-erni kedege parыp kыssedip al-gaş kelir azyldaryn tuskaj saab-ыga sagyndyry peer pis tep torcular iletkeeni jozugaar хы-leer ap kыssediriniň teleezinde, uk хуралды es Ubangurdan хаар-ы ajtkady.

Maldы sadır alyşkыny plannы i jaap-la kыssediliner!

Tondup.

9924 paaş cыly maldы şincip kыdyvys

Cөөn-xemcik kozuununga 6 ajnyň 3-ten 8 ajnyň 26-ga cedir cыly mal şincip corup turgaş, 16 sumuga 9924 paaş mal şincipi-bis. Oon iştinde 86 mal sap (camy) aarylyq polgan.

Pistin po azylylyşkы en-ne ek-ki sonurgar, ekki tuzalaşkan sumu polza, Kызыl-taq sumuzu polur.

Myn kozuunda maldы aaryq talazы eleen telgerengej tur. Cizee: kodur, хенертен elyr, cыly maldыn posku, хөree azar, şeer mal askaktaar, karaa aaryr, cedyr, oon-taa eske aaryqlar par.

Kolduunda kodur хөj. Oon

emi camdyk cerlerde таағыраjып puruu emnettini turar cyul par. Onu kozuunda emci cerinden хынаары cugula.

Ol coraaş, 1918 paaş aaryq maldary emnedibis.

Oon-pile kady хөj niittiniň azylyň paza kылp cordubus, cizee: 65 sannыq solun cagytkan, 2 хана solunu undyrgen, 12 ke-zek cerge arattaryn хуралы kыл-gan, sigen kezilgezi, koortun mal sadır alyr, paza uluq paj-ыlar erttirer tugajynga idepkej-liq kirzip cordubus.

Kызыlda mal emciziniň surguulдары: Cambal. Anaj-ool.

MAE хөренгизл samcыqdaan

Uluq-xem kozuununuň Ejliq-xem sumuzunda „Lenin“ tep CAE-nin хынар pajssaary Şivit-tama teerzi, 1931 cýldan peer хы-нар pajssaary attыq poor kelgen kizi cybe. Po arazynda CAE-nin orttuzunda хөренги maldыdan pir aat, pir pыzaalyq inek, paza 147 akş 50 көр. paraa tudup ap al-gaş samcыqdaan turar. Onu CAE targazy negeerge, „men şuut ky-rynege toleer kizi-men“ tees per-wejin turar.

Po Şivit-tamany kыrыnda on-aazyр turar samcыqdalды sumu cagyr-gazyndan istep хынар көrgeş, ol samcыqdaan cyulyн tөletpi-şan, şygy харысsalgalы-ce kыл-rer polza coguul tur. Xola-paş.